

Pikakuvia New Yorkista

I.

Bowerylla.

“Sinä, joka jo olet vuosia New Yorkissa oleksanut ja tavallisesti kuljet joka nurkan, mihin vain pääsy on avoinna, tuntenet kai kylän koko hyvin”, arveli äsken keski-länneltä New Yorkiin saapunut toverini.

“Onpa tuota tullut hieman tutkittua”, vastasin, ihmetellen, mistähän tuo mahtoi tapani niin tuntea, “mutta tokkopa tuota lie joka nurkkaa nuuskittu.”

“Niin kuitenkin sanoivat tänne matkalla ollessani, että sinusta ehkä parhaan suomalaisen oppaan saan. Etkö siis haluaisi minullekin näyttää, mitä itse olet nähnyt?”

“Voisinhan koettaa. Miten haluat, yölläkö vai päivällä, alhaaltako vai ylhäältä?”

“Yöllä kai aluksi, koska on nyt ilta, ja alhaalta, koska en ole ehtinyt käydä vekseliäni pankissa vaihtamassa eikä vähillä rahoilla kai voine oistä New Yorkia ylhäältä katsella.”

“Samapa se. Aikaa sattuu olemaan nykyisin kyllä melkein joka miehellä tässä kulturalassa, joko sitten rikkaudesta tai kuten minulla, köyhydestä, ja siis työn puutteesta. Alkakaamme siis alusta alhaalta, ei tosin pahimmasta, öisestä South, West ja Greenwich katujen elämästä, vaan nykyisin jo tasaantuneesta Bowerystä. Olet kai kuullut, mikä Bowery on?”

“Olen kuullut laulun: “O, Bowery, Bowery, I'll never go

there more”. Muuten arvelen kai keti sen olevan jonkun roistomaisen kadun, jonne ei ole hyvä öisin sivullisen ilmestyä.”

“Niin olikin vielä vuosikymmen sitten. Nyt se jo on koko “tasainen”. Lähtekäämme siis sinne.”

Harlemissa ollen laskeuduimme Lenox avenuen maanalaiseen ja ajaa hurautimme puolisen tuntia alakaupunkiin päin 14:n kadun pysäkillä. Halusin totuttaa toverini vähitellen Boweryyn ja katsoin parhaaksi alkaa yläpäästä.

Kello oli jo lähempänä yksitoista ja 14:s katu oli täydessä yökunnossaan. Väkeä vilisi taajana, mutta ei samanlaista kuin päivisin. Naisia, komeapukuisia, suurihattuisia, sylen päähän tuoksuvia ja vielä kauemmaksi kasvomaaleiltaan loistavia, miehiä, puolihienoja, hienoja ja epäilyttävän näköisiä, toisiaan tarkkaan tähysteleviä. Iltainen “kiinniotto” oli parhaassa käynnissä. Ja katu valoisa kuin päivällä teatterien ja ravintolain sähkövalaistuksesta.

“Hienoa väkeä, tuo naisväki”, tuumi toverini, tarkastellen maalaislmin maalattuja kaunottaria, jotka viettelevästi silmivät meitä vastaan tullessaan.

“Ovatpahan noita kahden dollarin ihmisiä”, vastasin. “Mutta emme ole tulleet näitä keskiluokan paikkoja katsomaan, siksi jätä rauhaan heidät ja samoin jääkööt rauhaan Tom Sharkeyt ynnä muut heidän musiikkiluo-

lansa. Toiste, kun rahasi saat, voimme katsella keski ja yläpäästä ja silloin saat olla "rahana". Tämän matkan kustannan kyllä minä."

Kolmannen avenuen kulmasta käännyimme etelään pitkin avenuetta Bowerya kohti. Jo kadun matkan päässä alkoi huomata eron yleisössä. Naisten puvut menettivät komeuttaan, kasvomaali ja julkeus vain oli lisääntyntä. Miehissä oli myös huomattavissa ero, yhä enemmän näytti heissä olevan "pimpin"*) luokkaa edustavia.

"Yhden dollarin alalla ollaan" huomautin toverilleni, kuljetuamme muutamia kadunvälejä. "Mutta kun emme vielä ole Bowerylla ja katu on pitkä päähänsä saakka, emme tuhlaa aikaa käymällä tarkastamassa tämän seudun "huvipaikkoja". Huonompia näemme Bowerylla ja parempia ehdimme nähdä toiste, kun menemme Tenderloinia, varsinaista New Yorkin ilosaa tutkimaan."

Kiirehtimättä vaelsimme katu alas, saavuimme Bowerylle, mutta tuntien tien, en halunnut pysähtyä ennenkuin alempana, tietäen ajan olevan täpärällä, jos aijoimme jotain Bowerysta nähdä. Toverini melkein hävetti minua, suurkaupunkilaista, maalaismaisuudellaan, ollen valmis ryhtymään puheisiin jokaisen vastaan tulevan ja meitä puhuttelevan kaunottaren kanssa ja haluten antaa tupakkaa, tulitikkuja ja "nikkeleitä" jokaiselle pyytäjälle, joita oli kymmenit-

täin. Neuvoin häntä lopettamaan tuon farmaritavan mitä pikemmin, johon hän viimein hieman ihmetellen suostui.

Saavuimme viimein alaiselle Bowerylle. Canal kadulta hiljensimme kulkuamme ja nyt vasta käskin toverini alkamaan tekemään huomioitaan. Ja tekemistä siinä olikin. Yhdysvaltojen "mahtava" laivasto oli juuri kaupungissa ja toistakymmentätuhatta merimiestä maissa. Merimies ja Bowery — kaksi erotamatonta sanaa. Ryhmittäin, kolme, neljä, viisi, kymmenen ja enemmänkin laumassa "seilaili" näitä kansakunnan mainetta puolestuvia "seilareita" pitkin pimeätä katuja, laulaen ja hoiperellen, kaulaillen jo kaiken sulonsa menettäneitä katukaunottaria. Tuolla taasen Boweryn yöeläjät, miehet, tuntien merimiesten auliuden ja pahaa-aavistamattomuuden, viekottelivat muutamia merisankareita pimeisiin yöluoliin, juottaakseen heidät nukuksiin ja ryöstääkseen heidän rahansa, tuolla taaskin kaksi, kai entisistä kokemuksista viisastunut merisotilasta, oli mitä parhaassa kahakassa kolmen katusankarin kanssa. Melua kaikkialla, juopumusta, tappelua ja kuin husaareina kaiken keskellä eri paikoissa puolen tusinaa tukevaa poliisia, kapulat kourassa hajoitellen liijan meluisia ryhmiä.

Toveriani ei tämä näky täysin rauhottanut, lohduitin kuitenkin, ettei tässä vaaraa, kun asiansa tietää, ja että pian pääsemme paikkaan, jonne olin aikonut hänet viedä.

Olimme nyt aivan Chatham Squaren lähettyvillä ja täällä

*) Langenneitten naisten tuloista eläviä miehiä.

tiesin paikan, joka varmasti heittäisi toverissani oikean käsityksen Bowerysta. Astuimme kadulta erääseen kapakkaan. Tarjoilupöydän ääressä oli kolmen, neljän paksuisena miestä, Boweryn sankareita, nuoria ja vanhoja, merimiehiä sekä sotilaita että muita. Tarkotukseni ei ollut pysähtyä etuhuoneeseen, jonka vuoksi jatkoin matkaa perähuoneeseen, josta kuului viulun ja pianon rämpytystä.

Vastaamme ovesta iski sakea tupakan, viinan ja tomun sekainen ilma ja juopuneitten ja tanssin melu. Kimppuumme karkaa kaksi "kaunotarta" omistaakseen meidät ennen muita ja laahaavat meidät käsipuolesta ihmistungoksen, tuolien ja pöytien välitse erääseen sivupöytäan, jossa jo istui muuan merimies "heilansa", irstaan, väkijuomain ja tautien runteleman onnetoman kanssa. Ei silti, että "omammekaan" olisivat olleet paljon parempia, päinvastoin sellaisia, että toveriani pöyristytti. Selitin kuitenkin suomeksi, että koska leikkiin ryhtyi, niin leikin kestäköön.

Luonnollisena velvollisuutena oli tietysti oluen tarjoaminen "daameillemme", jotka jo ilmankin näyttivät sitä liialti saaneen. Alkoi sitten keskustelu ja kaupanteko. Puoli dollaria? Ei tule kauppaa. Kvartti? Eipä vain. Mitä miehiä muka ollaan. Koeta, hyvät ovat rinnat, hyvät sääret, nosta ylös hame, ellet usko ja koeta paljasta ihoa. — Kymmenen senttiä, ellei enempää ole. — Menkää hiiteen, mokomat miehet. Lasi olutta kui-

tenkin vielä? Ja "nikkeli" "for the luck"? All right. Hyvästi.

Niin pääsimme heistä ja aloimme tarkastella yleisöä salissa. Pöytiä ympäri seinä kolmessa rivissä, kaikki täynnä väkeä, keskellä pieni pala vapaita permanttoa, toisiaan töyttiviä tanssijoita. Yleisö sekavanlaista. Naisia alle kahdenkymmenen, naisia yli kuudenkymmenen, harmaapäitä, likaisia, juopuneita, miehiä, merimiehiä juovuksissa, Boweryn sankareita ja "pimpejä" vaanien ryöstettäviä ja pitäen silmällä tyttöjään, suurileukaisia, vankkahartiaisia, todellisia miehen nujertajia pimeillä sivukäytävillä.

Kauan emme saaneet rauhasa tehdä havaintojamme, kun viereemme äkkiä ilmestyi kaksi viimeainitunlaista. Täällä nuuskimassa? — Ei, vain huviksi. — Oo, mitä vielä, näytä vain "badge" (salapoliisinmerkki)! All right, ostatte kai olutta; "bartender, two beers," ja niin saimme maksaa heidän oluensa, jonka jälkeen miehet jättivät meidät rauhaan. Tunsin entuudestaan tämän, jonkavuoksi pidin sitä asiaankuuluvana, kun kerran olimme paikkaan tulleet, mutta toverini myönsi myöhemmin, että hän todella uskoi, että edessämme oli paha pulma ja ettemme selviäisi siitä ehe'n naihoin ja rahoinemme. Siksinä alkoikin hän pyydellä, että jättäisimme paikan mahdollisimman pian, "herran" tai oikeammin pirun rauhaan. Tunkeilimme siistungoksen läpi, sysimme syrjään käsivarsimme tarttuvat "kaunotaret" ja astuimme kadulle, jos-

sa Bowerynkin turmeltunut ilma tuntui suloiselta hengittää edellisen saastan jälkeen.

Kun arvelin, ettei toverini ollut vielä saanut kyllin nähdä yhdeksi illaksi, ehdotin, että pistäytyisimme aivan vieressä olevaan kiinalaiseen kaupunginosaan katselemaan sen tanssihaaleja ja ehkä tunkeutumaan opiumi- ja peliluolaan, mutta tämän hän jyrkästi kielsi.

“Kylliksi kerrakseen. Täytyy tottua, ennenkuin voi kerralla enemmän kestää. Olen kyllä kuulut paljon puhuttavan, että nykyisessä yhteiskunnassa löytyy paljon kurjuutta, mutta tuollaista en silti olisi uskonut missään löytyvän.”

“Niinpä kyllä, ja silti vain näit pikku vilahduksen. Samalaisia luolia löytyy sadottain täällä New Yorkissa, eikä tuhannet riitä laskemaan tuollaisten onnettomain lukua. Ja mikä on heidät siksi tehnyt? Ensiksi naiset, uskotko, että yksikään heistä on omasta halustaan Bowerylle tullut? Ei suinkaan, siihen on etupäässä syynä rakas yhteiskuntamme. Osan heistä on se pakottanut alalle, joka Boweryyn johtaa, suoraan taloudellisista syistä kieltämällä heiltä toimeentulon muuten. Osan ovat alulle panneet yhteiskuntamme loiseliot, varakkaat, himojaan tyydyttäessään ja käyttäen hyväkseen heidän viattomuuttaan nuorina tyttöinä ja loput on suoraan alkuaan myöty epäsiiveillisyyteen vasten tahtoaan. Ja miehet taas, jotka näitten onnettomien naisten kustannuksella

elävät, ovat myöskin rakkaan yhteiskuntamme tuotteita.

En usko, että löytyy niin halpamaista miestä luonnostaan, joka voisi tällaista kurjaa naista lyödä, ryöstääkseen tämän häpeällä ansaitut rahat, ellei siihen häntä yhteiskunta pakottaisi joko suoranaisesti tai välillisesti. Joko on hän siihen pakotettu suoraan toimeentulon pakosta tai on hän heikkoluontoisena ja -moraa lisena tullut huomaamaan, että raskas työ tuottaa niukan toimeentulon, kun sensijaan naisten häpeästä eläminen hänelle on yhtä hyvin helppoa kuin mädänneille kaupungin pomoille ja poliisivirkakunnalle. Niin halveksittava kuin tällainen mies onkin *miehenä*, ei häntä ole liian ankarasti tuomittava *yhteiskunnan tuotteena*.

Ehkä sinua jo kyllästyttää tämä filosofeeraamiseni, mutta jos itse olisit yhtä paljon nähnyt ympärilläsi ja kaikkialla kurjuutta ja kuullut itse asiantomaisten tarinoita, et ihmettelisi, vaikka tällainen koulu olisikin parempi kuin oppikirjat tekemään ihmisestä sosialistin.”

“Olen itsekkin samaa alkanut ajatella lukemieni kirjojusten ja kirjojen perusteella, mutta jos se, mitä sanoit noista naisista ja miehistä, on totta, alan yhä enemmän uskoa, että sosialismissa on perää.”

“Voit luottaa, etten liiole. Olen itse puhellut kymmenien tällaisten onnettomien kanssa ja tiedustellut heidän elämäkertojaan ja luotan heidän puheisiinsa. Sitä paitsi pitämällä silmänsä auki aina jotain huomaa.”

“Ehkä niin lie. Mutta joka tapauksessa, jättäen politikan sikseen, sanon että totta puhui laulu: ‘Bowery, Bowery, I’ll never more go there’, siksi paljon sitä näin, en toiste sinne halua enkä neuvo toista paitsi sinun kaltaisesi oppaan kanssa”.

“Halusinpa vain täyttää pyyntösi ja näyttää öistä New Yorkia alapäästä. Jos toiste haluat, voit

kyllä nähdä, hienostuneempaa yö-elämää, mutta silloin saat itse olla kukkarona.”

“Sitä kyllä haluan. Ja totta kyllä puhuivat kun sanoivat sinun joka nurkkaan nokkasi pistävän. Mutta emmeköhän jo palaa kotiin?”

“Kävelkäämme sitten City Halliin ja laskeutukaamme maanalaiseen.”
E.



Naiset kirjoittautumassa äänestäjiksi Los Angelesissa